

Sylwia AMBROZIAK *

PRZEWÓZ PRZESYŁEK SPECJALNYCH W TRANSPORCIE LOTNICZYM

1. WSTĘP

Transport lotniczy jest bardzo dynamicznie rozwijającą się gałęzią transportu. W większości przypadków jest dzisiaj najszybszym i najbezpieczniejszym środkiem przepływu towarów. Wymaga jednak specjalnej obsługi naziemnej, jak i właściwego zabezpieczenia towaru w celu zachowania jego bezpieczeństwa. Struktura przesyłek jest niezwykle rozbudowana, jednak można ją zasadniczo podzielić na dwie podstawowe grupy:

- zwykle (standardowe),
- specjalne, czyli takie, które wymagają dodatkowej obsługi przewoźnika.

Przeływ tej drugiej grupy towarów jest tematem tego referatu. Wyjaśniono czym dokładnie są przesyłki specjalne, jakie są wady i zalety ich transportowania drogą powietrzną. Przedstawiono na przykładzie przebieg procesu przesyłki, zarówno od strony konsumenta, jak i operatora.

2. OBSŁUGA HANDLINGOWA

Na początku trzeba zastanowić się czym są przesyłki specjalne. Tak jak już wspomniano wcześniej wymagają one specjalnej obsługi handlingowej, czyli obsługi naziemnej w porcie lotniczym. Można wyszczególnić kilka rodzajów, od których zależy rodzaj tej obsługi i poszczególne działania. Przesyłkami specjalnymi są:

- **Przesyłki ponadgabarytowe: ciężkie i niewymiarowe** - przesyłki duże, ciężkie i niewymiarowe (najczęściej o wadze powyżej 125 kg, oraz rozmiarach wymagających użycia przynajmniej dwóch palet), które jednak muszą mieścić się w pewnych granicach, co do wymiarów i wagi, aby była możliwa ich obsługa i załadowanie na pokład samolotu.

* Koło Naukowe Logistyki, Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego

- **Zwłoki i prochy ludzkie** - to bardzo szczególny rodzaj przesyłki, w przypadku zwłok wymagana jest wcześniej potwierdzona rezerwacja na całej trasie, oraz zastosowanie podwójnej trumny – wewnętrznej metalowej, hermetycznie zamkniętej oraz zewnętrznej – drewnianej.

Należy dołączyć również akt zgonu. Dodatkowo, jeśli nie jest określona przyczyna, trzeba dołączyć dokument stwierdzający wykluczenie jako przyczyny choroby zakaźnej [14]. Ponadto niektóre kraje wymagają jeszcze dodatkowych dokumentów. Przykładem może być np. Białoruś. W celu przewiezienia zwłok do Polski należy okazać takie dokumenty jak:

- zaświadczenie, które wydawane jest przez polski urząd konsularny. Opłata za wydanie tego pozwolenia wynosi 54 EUR.
- zezwolenie starosty/prezydenta miasta, w którym ma nastąpić pochówek, wyrażające zgodę na transport do Polski.
- zaświadczenie informujące o tym, że w trumnie i ciele zmarłego nie występują żadne obce przedmioty.
- potwierdzenie przewoźnika (w formie pisemnej) dotyczące przestrzegania międzynarodowych przepisów sanitarnych dotyczących przewożenia zwłok [3].

Prochy ludzkie przewożone w specjalnych dobrze zabezpieczonych urnach, nie wymagają już rezerwacji. W niektórych krajach przepisy pozwalają jedynie na przewóz prochów, a nie zwłok.

- **Żywe zwierzęta** - przepisy dotyczące przewozu zwierząt często różnią się pomiędzy sobą w zależności od danego kraju, a także linii lotniczej.

W większości przypadków niezbędny jest paszport ze standardem przyjętym w Unii, ważne szczepienie przeciwko wściekliznie lub nosówce, a także możliwość zidentyfikowania – najczęściej poprzez chip lub czytelny tatuaż obowiązujący przez 8 lat. Niektóre kraje stawiają więcej wymagań. Przykładem może być Finlandia czy Wielka Brytania gdzie zwierzę musi być dodatkowo poddane leczeniu przeciwko tasiemcowi *Echinococcus* [6].

Aby zwierzę zostało przyjęte do odprawy musi zostać spełnione jeszcze kilka wymogów oprócz podanych powyżej. Pierwsze dotyczą klatki, służącej do transportu. Musi być ona na tyle duża, aby zwierzę mogło swobodnie stać, obrócić się, usiąść lub położyć się w naturalnej pozycji.

Co do budowy tej klatki to musi ona z jednej strony być z siatki metalowej lub kraty, mieć w górnej części umieszczone otwory wentylacyjne oraz zamek, który nie otwiera się samoczynnie. Drugim wymogiem

co do przewozu zwierząt jest to, że muszą one być zdrowe, nakarmione i napojone. Nie dopuszcza się do przewozu zwierząt w zaawansowanej ciąży. Klatka ze zwierzęciem musi być oznaczona właściwą nalepką i instrukcjami jak postępować.

Zwierzęta zagrożone wyginięciem mogą być przewożone jedynie po uzyskaniu zezwolenia ministra właściwego do spraw środowiska. W przypadku braku takiego dokumentu osobie próbującej przewieźć takie zwierzęta grozi kara więzienia, kara pieniężna i konfiskata przewożonego zwierzęcia. Niezbędne jest przeprowadzenie kontroli przez wyznaczone do tego urzędy celne. Natomiast zwierzęta uznane za wyjątkowo niebezpieczne mogą nie być w ogóle dopuszczone do przewozu lub mogą być przewożone jedynie w specjalnych kontenerach/klatkach [15].

— **Materiały niebezpieczne tzw. DGR** - są to materiały, które podlegają specjalnym przepisom IATA Dangerous Goods Regulations. Trzeba je specjalnie traktować, gdyż mogą zagrażać bezpieczeństwu. Jest dziewięć klas materiałów niebezpiecznych:

- Klasa 1 – materiały wybuchowe
- Klasa 2 – gazy
- Klasa 3 – ciecze palne
- Klasa 4 – ciała stałe palne
- Klasa 5 – substancje utleniające
- Klasa 6 – substancje trujące i zakaźne
- Klasa 7 – materiały radioaktywne
- Klasa 8 – substancje korodujące
- Klasa 9 – materiały niebezpieczne różne

Każdej klasie przysługują nalepki, które mówią o danym zagrożeniu i rodzaju substancji. Ta grupa przesyłek podlega specjalnym zasadom traktowania, począwszy od magazynowania, aż po podróż w samolocie. Najważniejszą kwestią jest opakowanie. Zasady pakowania są ustalone w przepisach. Często wymagane jest użycie opakowania zewnętrznego i wewnętrznego. Obowiązkiem jest natomiast specjalne oznaczenie przesyłki. Musi ona zawierać: nalepkę okazującą klasę niebezpieczeństwa, numer UN substancji, ilość towaru, adres nadawcy i odbiorcy, naklejki handlingowe np. „tą stroną do góry”, stosowny atest opakowania oraz prawidłową nazwę wysyłkową. Niektóre substancje nie mogą być w ogóle przewożone samolotami pasażerskimi, a jedynie towarowymi. Muszą one zawierać dodatkową naklejkę „Cargo Aircraft Only”.

Dla tej grupy obowiązkowy jest też dokument – deklaracja nadawcy dla towarów niebezpiecznych tzw. Shipper's Declaration for Dangero-

us Goods. Opisana jest w nim trasa towaru oraz informacje o towarze [5].

Na niektóre lotniska przewóz materiałów niebezpiecznych może być w ogóle niemożliwy. Przykładem jest np. lotnisko w Kaliningradzie gdzie PLL LOT S.A. nie dostarcza takich przesyłek. Na części lotnisk są ograniczenia – w Brukseli embargo na materiały wybuchowe, a w Amsterdamie na materiały radioaktywne. Istnieją też przedmioty i substancje, które w ogóle nie mogą być przewożone na pokładzie żadnego statku powietrznego [15]. Również czasami samoloty, które transportują jakiś ładunek DGR i mają trasę przelotu w przestrzeni powietrznej jakiegoś kraju, muszą posiadać zezwolenie na przelot przez teren danego kraju z takim ładunkiem.

- **Przesyłki dyplomatyczne** - choć zaliczane do przesyłek specjalnych, nie różnią się zasadniczo właściwościami fizyczno-chemicznymi w stosunku do przesyłek zwykłych. W tym wypadku specjalność przesyłki polega na warunkach dostępu do niej, odbioru itd.

Po pierwsze przesyłka powinna być zapakowana w sposób, który uniemożliwia jakikolwiek dostęp do jej zawartości. Po drugie dopuszcza się możliwość przyjęcia paczki do przewozu lub odbioru, poza wyznaczonymi godzinami odprawy towarów, jak również nadanie i odbiór paczki bezpośrednio do lub z samolotu. Przesyłka dyplomatyczna powinna zostać odpowiednio oznaczona w dokumentach przewozowych jako „Diplomatic Cargo” (DIP). W magazynie powinien zostać ograniczony dostęp do niej dla osób postronnych. Jeżeli jej zadeklarowana wartość przekroczyłaby 1000 USD/kg, wtedy automatycznie jej status zmienia się na przesyłkę wartościową. DIP jest to rodzaj towaru, na który przewoźnik ma bardzo ograniczony wpływ i możliwość kontroli, jednak nadawcą czy odbiorcą takiej przesyłki może być tylko specjalnie upoważniony do tego pracownik państwowy.

- **Towary łatwo psujące się** - należą do grupy towarów wrażliwych na wszelkie zmiany warunków środowiskowych, klimatycznych. Wy różnia się wśród nich 6 najczęstszych, typowych grup:

- świeże warzywa i owoce,
- mięso,
- ryby i owoce morza,
- jaja wylęgowe,
- sadzonki i kwiaty,
- krew, szczepionki, organy do transplantacji, przesyłki medyczne.

Nadawca powinien zadbać o odpowiednie opakowanie takiego rodzaju przesyłki, tak aby zabezpieczyć ją przed uszkodzeniami mechanicznymi, niekorzystnym wpływem temperatury oraz kontaktem z innymi

towarami. Powinien także umieścić na niej stosowne oznaczenia np. nalepkę „PERISHABLE”, nalepkę „this way up” i inne, jeśli to konieczne. W dokumentach przewozowych, w tym szczególnie w AWB ma obowiązek umieścić wszelkie informacje co do maksymalnego możliwego czasu przewozu, ewentualnej koniecznej obsługi specjalnej, warunków przechowywania, reekspedycji oraz przesyłki z portu lotniczego do odbiorcy. Musi także określić rodzaj przesyłki łatwo psującej się, a także opisać świadectwa zdrowotne lub inne zezwolenia, jeśli jest to konieczne. W przypadku sadzonek, kwiatów, świeżych warzyw i owoców dodatkowym potrzebnym dokumentem będzie „Certyfikat Fitosanitarny”.

Towary z grupy PER zawsze wymagają osobnego listu przewozowego, nigdy nie mogą widnieć na jednym AWB z innymi towarami. Przewoźnik może przyjąć paczkę tylko wtedy jeśli ma pewność, że produkty w niej zawarte zostaną dostarczone w dobrym stanie, sposób jej zapakowania oraz dokumentacja nie budzą zastrzeżeń, a także nie stwarza ona żadnego potencjalnego zagrożenia dla otoczenia (w tym dla samolotu, ludzi na jego pokładzie). Musi także sprawdzić, czy jej przewóz w żadnym momencie nie będzie kolidował z prawem panującym na terenie państwa nadania przesyłki, tranzytowych oraz przeznaczenia przesyłki [7].

- **Przesyłki wartościowe** - każda przesyłka o zadeklarowanej wartości powyżej 1000 USD/kg uzyskuje status wartościowej. Będą się do nich zaliczać metale szlachetne (złoto platyna), wybrane kamienie szlachetne, oraz biżuteria wyprodukowana z tych surowców, a także wszelkie papiery wartościowe, akcje, pieniądze, czy czekci podróźne. Dostęp do oczekującej na załadunek przesyłki VAL mają 1-2 osoby, a jej przeniesienie na/z pokład/u samolotu odbywa się w towarzystwie eskorty. Oczywiście opłata jaką będzie pobierał zarówno przewoźnik, jak i agent handlingowy za obsługę takiej paczki będzie znacznie wyższa niż w przypadku zwykłej – nawet 2-3 krotnie.

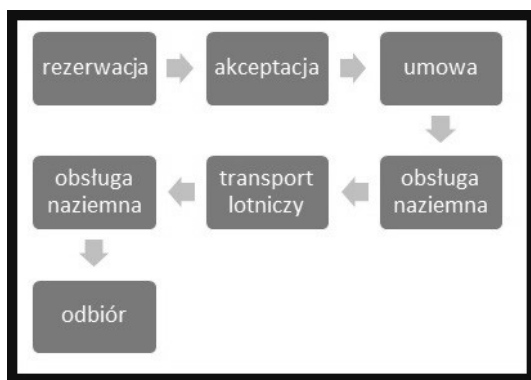
Jak już wcześniej wspomniano istotnymi zaletami transportu powietrznego są m.in. szybkość, czy bezpieczeństwo. W przypadku omawianego tematu, trzeba jednak również rozważyć jakie wady niesie ze sobą wybór tego środka transportu. Po pierwsze należy z pewnością wziąć pod uwagę wysokie koszty transportu lotniczego. Ze względu na bardzo wysoki poziom zasad bezpieczeństwa stosowanych podczas wykorzystywania samolotu, wiele towarów specjalnych nie może być umieszczone na jego pokładzie, lub jest do tego wymagana specjalna zgoda. To, co nie stwarza większego problemu np. w transporcie morskim lub drogowym, w przypadku transportu lotniczego nabiera zupełnie innego charakteru.

Każdy towar, który potencjalnie może spowodować wybuch czy zapłon, niebezpiecznie reagować, lub powodować emisję gazów znajdzie się na liście przedmiotów zakazanych do transportu drogą powietrzną. Takim towarem są na przykład zapalniczki, które w luku bagażowym są traktowane jako materiał niebezpieczny, gdyż poprzez tarcie może od nich powstać pożar. Istnieje również grupa towarów pośrednich, które pomimo zakwalifikowania jako niebezpieczne, wyjątkowo mogą być transportowane. Przykładami mogą być np. materiały zakaźne, suchy lód, czy materiały radioaktywne o niskim stopniu radioaktywności.

Dodatkową barierą mogą być także zróżnicowane przepisy co do zezwoleń na przewóz towarów specjalnych, w zależności od danego kraju. Dwoma głównymi czynnikami stwarzającymi potencjalne zagrożenie przy transporcie lotniczym są:

- specyficzna konstrukcja samolotu wykonana z elementów (np. aluminiowych), które mogą wejść w reakcję z pewnymi grupami towarów specjalnych,
- wrażliwość przyrządów na pokładzie samolotu na zakłócenia ze strony niektórych towarów, jak np. urządzenia wytwarzające promieniowanie elektromagnetyczne.

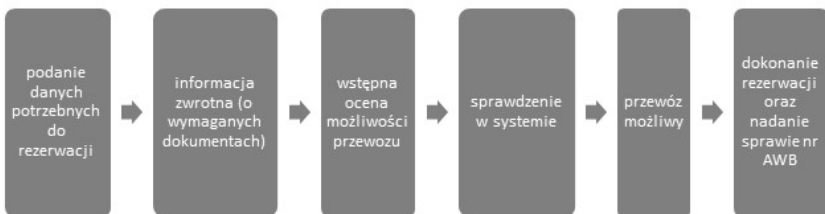
Proces transportu przesyłki lotniczej został przedstawiony na przykładzie Pana X, który chce wysłać prezent na święta do rodziny z Wielkiej Brytanii. Kupił on w Polsce zwierzę - kota. Co musi zrobić? Poniżej został zamieszczony schemat przesyłania towarów drogą lotniczą, który będzie bardzo przydatny dla niego.

Rys. 1. Schemat przesyłania towarów drogą lotniczą
(źródło: opracowanie własne)

1. **Rezerwacja** – można dokonać jej przez agenta cargo albo bezpośrednio. W referacie została przybliżona ta druga opcja. Realizacja tego zadania jest możliwa na trzy sposoby: osobiście w biurze cargo, telefonicznie bądź mailowo. Podaje się wtedy następujące informacje: co chce się przewieźć, kiedy, gdzie, wymiary, wagę oraz swoje dane. Dyspozytor udziela informacji o wymaganych dokumentach oraz sprawdza czy towar nadaje się do transportu samolotem, ze względu na wagę, rozmiar czy rodzaj. Informuje również o cenie, jaką będzie należy uiścić za przewóz danego towaru. Gdy towar klasyfikuje się jako materiał niebezpieczny informuje o szczególnych warunkach obsługi towaru. Po sprawdzeniu w systemie komputerowym, ocenia i potwierdza możliwość przyjęcia do przewozu. Pracownik nadaje sprawie numer AWB oraz dokonuje rezerwacji w systemie. Rezerwacja jest wstępną umową, jednak taką, którą do niczego nie zobowiązuje klienta. Informacje uzyskane przez pracownika podczas tego procesu są wstępem do procesu akceptacji.

Uwaga! Jeśli towar do przewiezienia jest zaliczany do niebezpiecznych tzw. DGR to należy skontaktować się z agencją celną.

Rys. 2. Schemat procesu rezerwacji

(źródło: opracowanie własne)

2. **Akceptacja towaru do przewozu** – klient dostarcza towar do cargo na kilka godzin przed terminem wylotu i zgłasza się do określonego pracownika zajmującego się jego obsługą. Pracownik sprawdza rezerwację w systemie komputerowym, a następnie weryfikuje wcześniej sporządzoną wstępną umowę pod względem informacji, które zostały przekazane podczas rezerwacji, wymiarów i wagi opakowania ze stanem faktycznym. Jeśli przesyłka specjalna jest jeszcze nieobklejona to pomagają ją obkleić we właściwych miejscach odpowiednimi naklejkami informującymi o danym produkcie i sposobie postępowania.

Rys. 3. Schemat procesu akceptacji towaru do przewozu

(źródło: opracowanie własne)

Do przewozów specjalnych potrzebna jest specjalna dokumentacja przewozowa np. do przewozu zwierząt wymagane jest „Oświadczenie nadawcy o przewozie żywych zwierząt”. Pracownik sprawdza czy takowe jest wypełnione i załączone do dokumentów. Przy przewozie kota Pana X wymagana jest również książeczka zdrowia, w której wpisane są wszystkie wymagane badania weterynaryjne.

3. **Umowa** – jeśli towar został zaakceptowany do przewozu, to następuje wystawienie AWB, czyli lotniczego listu przewozowego. Informacje zawarte na nim dotyczą rzeczy, które były podane podczas rezerwacji oraz są też tam umieszczone adresy nadawcy i odbiorcy, sposób płatności oraz sposób postępowania w czasie obsługi handlingowej: magazynowanie, transport. Pracownik drukuje AWB i daje do podpisu klientowi. Podpisany list jest dowodem zawarcia umowy. Towar od tego momentu staje się już przesyłką, dzięki czemu można śledzić jej drogę dzięki usłudze tzw. tracking. Pracownik drukuje jeszcze specjalną naklejkę, którą przykleja się na przesyłkę. Powinny się na niej znaleźć takie informacje, jak: numer AWB, trasa, ilość oraz waga – pozwala to na jej szybką identyfikację. Po tych wszystkich czynnościach klient udaje się do kasy w celu opłacenia przesyłki i pokazuje pracownikowi dowód zapłaty. Gotową przesyłkę, obklejoną, ze wszystkimi dokumentami poddaje się prześwietleniu i sprawdzeniu służbom kontrolnym. Odprawiona przesyłka podlega dalej obsłudze handlingowej.

Na rysunku 5 przykład listu przewozowego AWB na przykładzie wysyłki kota z Warszawy do Londynu. Koszt takiej przesyłki kształtuje się w okolicach 430 zł netto czyli ok. 530 zł brutto. Cena zależy od wagi (4kg), wymiarów przesyłki (48 x 30 x 30), dodatkowych opłat dla przewoźnika (36,00), podatku VAT 23% itp.

4. **Obsługa naziemna** – jest wykonywana przez agenta handlingowego.

Rys. 4. Proces zawarcia umowy
(źródło: opracowanie własne)

nr AWB		nr AWB				
SHIPPERS NAME AND ADDRESS PAN X UL. DELUGA 1/117 04-532 WARSZAWA POLAND TEL: 93099011		SHIPPERS ACCOUNT NUMBER 79815100				
CONSIGNEES NAME AND ADDRESS PAN Y 36 PARADICE STREET LONDON ZZ25ML UNITED KINGDOM TEL: 44 9472094014		CONSIGNEES ACCOUNT NUMBER 53703680				
ISSUING CARRIERS AGENT NAME AND CITY NAZWA I DANE PRZEWOZNIKA, KTÓREGO WYBERAMY		ALSO NOTIFY NAME AND ADDRESS (OPTIONAL ACCOUNTING INFORMATION)				
AGENTS DATA CODE 93-2 9403EM		ACCOUNT NO. ACCOUNTING INFORMATION				
AIRPORT OF DEPARTURE (ADDR OF FIRST CARRIER) AND REQUESTED ROUTING WARSZAWA POLAND		AIRPORT OF DEPARTURE (ADDR OF FIRST CARRIER) AND REQUESTED ROUTING WARSZAWA POLAND				
ROUTING AND DESTINATION FROM: WARSZAWA TO: LONDON BY: AIR		CURRENCY CODE PLN				
AIRPORT OF DESTINATION London Heathrow		FOR CARRIER USE ONLY DATE: 31/01/03				
HANDBOOK INFORMATION these commodities licensed by US for ultimate destination		DIVISION contrary to US law is provided				
NO. OF PIECES	GROSS WEIGHT	RATE CLASS	CHARGEABLE WEIGHT	RATE	TOTAL	NATURE AND QUANTITY OF GOODS
1	4,0 kg	COMMODITY ITEM NO.		390,00	390,00	LIVE CAT 48 x 30 x 30
PREPAID 490,00		WEIGHT CHARGE COLLECT		opłaty dla przewoźnika inne		
VALUATION CHARGE		TAX		TOTAL OTHER CHARGES DUE AGENT		
TOTAL OTHER CHARGES DUE CARRIER		TOTAL OTHER CHARGES DUE AGENT		Shipper certifies that the particulars on the face hereof are correct and that insofar as any part of the consignment contains restricted articles, such part is properly described by name and is in proper condition for carriage by air according to applicable national government regulations, and for international shipments, the current international Air Transport Association's Restricted Articles Regulations		
TOTAL PREPAID 426,00		TOTAL COLLECT		EXECUTED ON NOV 2013 - miejsce podpis przewoźnika lub agenta		
CURRENCY CONVERSION RATES		TOTAL COLLECT IN DESTINATION CURRENCY		SIGNATURE OF SHIPPER OR HIS AGENT		
FOR CARRIERS USE ONLY AT DESTINATION		CHARGES AT DESTINATION		SIGNATURE OF ISSUING CARRIER OR ITS AGENT		
				nr AWB		

Rys. 5. Lotniczy list przewozowy AWB – przykład kota
(źródło: opracowanie własne)

Obejmuje ona składowanie w magazynie oraz transport i załadunek do samolotu. W przypadku zwierzęcia – tutaj: kota – odpowiada za jego przebywanie w pomieszczeniu do tego przystosowanym, jak i za jego nakarmienie i napojenie. Obsługa jest również odpowiedzialna za przekazanie kapitanowi samolotu dokumentu zwanego NOTOC (powiadomienie kapitana), który zawiera informację o towarach specjalnych przewożonych danym samolotem. Jest to ważne na wypadek wystąpienia awarii lub wycieków, czyli w momencie zagrożenia (kapitan musi wiedzieć co przewozi, w którym luku i jakie grozi niebezpieczeństwo z tego powodu). Poniżej przykład takiego dokumentu. Jest on podzielony na dwie części. Pierwsza część opisuje przewożone materiały niebezpieczne DGR, a druga inne przesyłki specjalne – tu wartościowe. Kapitan otrzymuje również Loadsheets, - dokument informujący o załadunku samolotu, ilości pasażerów, wymienionych masach poszczególnych towarów.

Station of Unloading		Air Waybill Number	Proper Shipping Name	Class or Division For Class 1 compat. grp.	UN or ID Number	Sub Risk	Number of Packages	Net quantity of Transp. Ind. per package	Radio-active Mat. Categ.	PG	IMP Code	ERG	C A O	Loaded	
													ULD ID	POS	
ZRH	724-97923978	LIFE-SAVING APPLIANCES, SELF-INFLATING OVERPACK (01)	9	UN2990	1	96.0 kg G					RMD	9L		AKH61484LX	31
ZRH	724-96554065	DRY ICE	9	UN1845	1	8.0 kg					ICE	9L		AKH61484LX	42
ZRH	724-96554065	END OVERPACK (01)												AKH61484LX	42
ZRH	724-97884673	SULPHURIC ACID	8	UN2796	3	0.994 L			II		RCM	8L		DKH80041LX	13
There is no evidence that any damaged or leaking packages containing dangerous goods have been loaded on the aircraft. (see mass and balance documentation)															
OTHER SPECIAL LOAD															
Station of Unloading		Air Waybill Number	Contents and Description	Number of Packages	Quantity	Supplementary Information			Code	Loaded					
										ULD ID	POS				
ZRH	724-97920771	BANKNOTES	2	6.2 kg					VAL	DKH80041LX	13				
ZRH	724-97920782	BANKNOTES	4	14.7 kg					VAL	DKH80041LX	13				
ZRH	724-97884673	CHEMS	2	35.099998 kg					VAL	DKH80041LX	13				
ZRH	724-96549893	BANKNOTES	6	23.700001 kg					VAL	DKH80041LX	13				
ZRH	724-97907784	DIAMONDS	3	50.700001 kg					VAL	DKH80041LX	13				
ZRH	724-96573234	AC PTS	4	14.0 kg					AOG	AKH61484LX	42				
ZRH	724-97907810	JEWELLERY	1	7.2 kg					VAL	DKH80041LX	13				
ZRH	724-97911181	BANKNOTES	2	36.5 kg					VAL	DKH80041LX	13				
ZRH	724-96557006	WATCHES	1	10.4 kg					VAL	DKH80041LX	13				
ZRH	724-97911192	PREC METAL	25	492.0 kg					VAL	DKH80041LX	13				
ZRH	724-97911214	BANKNOTES	4	44.299999 kg					VAL	DKH80041LX	13				
ZRH	724-97884673	CHEMS	3	0.994 L					VAL	DKH80041LX	13				

Rys. 6. NOTOC

(źródło: <http://flyingswissmade.wordpress.com/2012/02/>; dostęp 16.10.2014)

- Transport** – przewóz przesyłki drogą lotniczą samolotem pasażerskim w lukach towarowych albo samolotem towarowym.

6. **Obsługa naziemna** - również w miejscu destynacji to agent handlingowy przekazuje przesyłkę odbiorcy. Jest to końcowy etap przewozu lotniczego.
7. **Odbiór przesyłki przez klienta** – w zależności od umowy może nastąpić bezpośrednio w porcie lotniczym lub przesyłka może zostać dowieziona do danego punktu przez firmy transportowe. Jeśli na którymś etapie zaszły jakieś nieprawidłowości klient ma możliwość złożenia reklamacji i uzyskania odszkodowania.

3. PODSUMOWANIE

Transport przesyłek specjalnych drogą lotniczą ma zalety, ale też i wady, jednak jest on najszybszą formą transportu. Dla wielu towarów takich jak, np. kwiaty, które mogą łatwo się zepsuć i są przesyłane na duże odległości, jest on preferowaną formą transportu, bardzo niebezpiecznych substancji nie można przewozić samolotem w ogóle, a inne zaś muszą być specjalnie opakowane, oznaczone i muszą być zachowane odpowiednie zasady przewozu. Transport ładunków niebezpiecznych może spowodować nieodwracalne skutki: zagrożenie życia i zdrowia zwierząt, roślin jak i ludzi wskutek np. skażenia biologicznego czy chemicznego. Dlatego tak ważne jest przestrzeganie wszelkich zasad dotyczących przewozu tego typu ładunków, które mogą ograniczyć liczbę awarii i katastrof tylko do tych wynikających z przypadków losowych, a nie np. błędnej obsługi.

W referacie przedstawiono również jak wygląda proces transportu przesyłki specjalnej od jej rezerwacji aż po odbiór przez odbiorcę. Wymagana jest znaczna ilość dokumentów, ale dzięki temu przewoźnicy mają pełną świadomość co przewożą i mogą zwrócić właściwą uwagę na sposób postępowania z danym ładunkiem. Przesyłki specjalne zawsze wymagają odpowiedniej opieki i kontroli pod względem zachowania bezpieczeństwa przewozu i magazynowania. Firmy świadczące takie usługi chcą w jak największym stopniu zapewnić swojemu klientowi przewóz szerokiej gamy produktów, jednakże zawsze trzeba zachowywać przepisy regulujące bezpieczeństwo oraz zasady i regulaminy obowiązujące w danych krajach.

LITERATURA

- [1] dhl.com.pl (dostęp 16.10.2014)
- [2] flyingswissmade.wordpress.com/2012/02/ (dostęp 16.10.2014)
- [3] grodno.msz.gov.pl/pl/informacje_konsularne/sprawy_prawne/zgony/?printMode=true (dostęp 7.11.2014)
- [4] iata.org (dostęp 16.10.2014)

- [5] IATA, Dangerous Goods Regulations – 55th edition, 2013
- [6] IATA, Live Animals Regulations – 39th edition, 2013
- [7] IATA, Perishable Cargo Regulations – 12th edition, 2013
- [8] Konwencja o międzynarodowym lotnictwie cywilnym, podpisana w Chicago dnia 7 grudnia 1944 r. - Konwencja chicagowska (Dz. U z 1959 r. Nr 35, poz. 212, z późn. Zm)
- [9] lot.com.pl (dostęp 16.10.2013)
- [10] Obwieszczenie Nr 5 Prezesa Urzędu Lotnictwa Cywilnego z dnia 9 sierpnia 2007 r. w sprawie listy przedmiotów zabronionych do wnoszenia na teren strefy zastrzeżonej lotniska i przewozu w bagażu kabinowym oraz rejestrowanym pasażera
- [11] Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (Dz.U. 1997 nr 111 poz. 724)
- [12] Poliński Janusz, „Problemy związane z transportem ładunków niebezpiecznych”, Centrum Naukowo-Techniczne Kolejnictwa
- [13] Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 11 lipca 2008 r. w sprawie przewozu lotniczego materiałów wymagających szczególnego traktowania (Dz. U. Nr 126, poz. 814).
- [14] Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 27 grudnia 2007 r. w sprawie wydawania pozwoleń i zaświadczeń na przewóz zwłok i szczątków ludzkich (Dz. U. Nr 249, poz. 1866)
- [15] Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 lutego 2002 r. w sprawie zezwoleń na przewożenie przez granicę państwa określonych roślin i zwierząt. (Dz.U. 2002 nr 39 poz. 357)
- [16] Załącznik 18 do Konwencji Międzynarodowego Lotnictwa Cywilnego „Bezpieczny transport towarów niebezpiecznych drogą powietrzną”